

Een aanvaardbaar tekort, wat is dat ?

2013/08

28 | 02 | 2013

 MENSEN

 WELVAART

 BESCHERMING

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Jean Hindriks
Senior Fellow
Itinera Institute

Meer en meer landen kondigen aan dat de fameuze drempel van 3% tekort opgelegd door de Europese Unie overschreden zal worden. Berust dit cijfer van 3% op een rationele grond ? Moet België zijn rug draaien weg van besparingen ?

De tekortregel van 3% komt uit de hoed van Mitterrand

Een tekort hebben dat is op de pof leven, wat in de toekomst moet terugbetaald worden. Sinds Keynes heeft het oplopen van tekorten ook een functie in tijden van economische recessie als een van de meer zichtbare wijzen om de economie te herlanceren. Welke tekortniveaus zijn echter acceptabel?

De norm die ondertussen iedereen wel kent is die van een maximaal tekort van 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP of de som van alle inkomens in een land). Maar vanwaar komt dit magisch cijfer precies?

Opmerkelijk genoeg komt het van oorsprong niet uit het orthodoxe Duitsland maar uit Frankrijk. En het was niet de vrucht van onderhandelingen bij de

Het zou niet neerkomen op een spelletje Russische roulette maar Belgische roulette met vijf kogels in de trommel van de revolver.

creatie van de euro van tien jaar geleden, noch van de onderhandelingen over het Verdrag van Maastricht van meer dan 20 jaar geleden. Zijn oorsprong lag in de poging om enige spaarzaamheid op te leggen aan socialistische ministers die in 1981 aan de macht kwamen in Frankrijk.

Oorspronkelijk had de 3% dan ook geen andere fundering dan toevallige omstandigheden. Om een antwoord te formuleren op de vraag over een norm voor een toelaatbaar tekort, hebben de raadgevers van de regering Mitterand niets anders gedaan dan het toenmalige geprojecteerde tekort van 100 miljard afgezet tegen het BBP van 1982. Dit leidde tot de befaamde toespraak van Mitterand als president waarin hij stelde : "Le déficit est d'environ 3% et il ne faut pas qu'il dépasse ce pourcentage appliqué au produit intérieur brut. J'attends du gouvernement qu'il respecte ce plafond de 3% et pas davantage." (1)

Vervolgens kwam aan het begin van de jaren '90 de vraag rond de begrotingsnorm op het Europees vlak ter sprake. Aangezien men de 3%-norm al toepaste in Frankrijk, was het een kleine stap om onder de invloed van Jacques Delors als Europees voorzitter de norm uit te breiden voor iedereen.

Een discutabele norm

De norm van 3 % is eenvoudig maar bij enige reflectie roept ze toch verschillende vragen op.

Ten eerste kunnen achter hetzelfde tekort verschillende realiteiten verscholen liggen die niet neutraal zijn voor het functioneren van de economie. Inderdaad is het helemaal niet hetzelfde of het totale volume aan uitgaven en ontvangsten eerder klein is (zoals in de Verenigde Staten met minder dan 35% van het BBP) of groot (zoals in België of Scandinavische landen met meer dan 50% van het BBP). Dan spreken we nog niet over de kwaliteit van de uitgaven (een tekort om investeringen te financieren is iets helemaal anders dan om lopende uitgaven te financieren). Evengoed doet de precieze samenstelling van de ontvangsten ertoe met bijvoorbeeld aan de ene kant vooral belastingen op arbeid of aan de andere kant meer gespreid over een bredere belastingsbasis. Het is dus duidelijk dat enkel focussen op het cijfer van het tekort, slechts een relatief belang heeft.

Een tweede observatie is dat het essentieel is om niet naar een tekort te kijken alsof het een eenmalige iets is. De logica van het Keynesianisme stelt dat een tekort in een crisisjaar waarna het economisch herstel zorgt voor een herstel van het begrotingsevenwicht iets helemaal anders is dan het chronisch opstapelen van tekorten. In dat laatste geval kan het steeds verder toevoegen van lagen aan de overheidsschuld een gezonde herdynamisering van de economie net belemmeren.

De schijnwerpers enkel richten op het begrotingscijfer van een enkel jaar heeft dus geen zin. De begrotingsnorm dient als een baken om overheden te disciplineren en de politieke verleiding om aan excessieve schuldenopbouw af te blokken. Finaal komt het in de openbare financiën vooral aan op het bewaken van de terugbetalingscapaciteit van een land via een solvabiliteitsanalyse. Dit laat toe om de inspanningen op een gezonde manier in de tijd te spreiden om de druk van crisissen op de zwaksten te beperken.

Het gevolg van de Europese schulden crisis houdt in dat de staten niet kunnen blijven leven boven hun stand. Wel moet men vermijden dat vooral de landen in de grootste moeilijkheden op het slechte moment de zwaarste inspanningen moeten leveren. Een recente studie van Bodart en Hindriks (<http://www.regards-economiques.be>) toont bijvoorbeeld aan dat het huidige systeem van de automatische index niet in staat is om net de meest kwetsbare gezinnen te beschermen.

Moet België haar besparingstraject stoppen ?

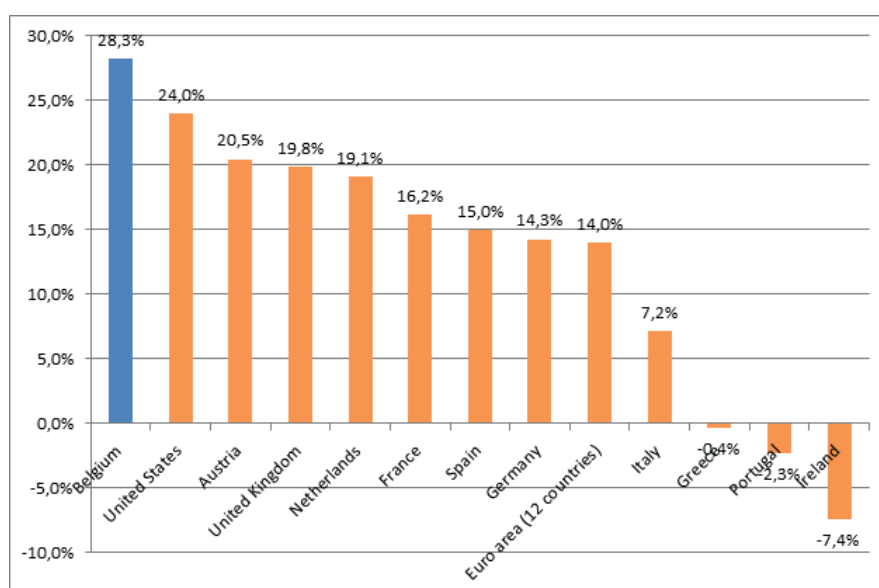
Het antwoord is negatief voor een drietal redenen. Ten eerste is België te klein om de relance van de economie op haar eentje te doen. Budgettaire coördinatie is nodig zodat net die landen die vandaag meer exporteren dan importeren hun binnenlandse vraag optrekken. Zoals de Nationale Bank recent nog eens toonde, heeft ons land van pluimen laten vallen op het vlak van competitiviteit.

Ten tweede is het niet zo dat België werkelijk tot de groep van landen behoort die al « austeriteit » hebben toegepast. De grafiek hieronder toont duidelijk dat in ons land sinds het begin van de crisis veel sterker gestegen zijn dan elders in de eurozone. De toename met 26,2% is zelfs dubbel zo hoog dan het gemiddelde van 13,7% voor de eurozone. Het is dus de waarheid geweld aandoen te stellen alsof we ons aan het kapot besparen zijn zoals Griekenland of Portugal. Sinds tien jaar steeg het aantal ambtenaren bij ons met 6% tegen een daling van 6% in de eurozone. De lonen van de ambtenaren zijn bij ons ook blijven stijgen tegen een bevroering of daling elders in de eurozone.

De derde reden is een sociaal argument. Wij moeten ons stelsel van sociale zekerheid beschermen tegen de kanker van de schuldaccumulatie. Sinds 2008 is onze schuld gestegen tot 100% van het BBP, één van de hoogste schuldenniveaus in de eurozone wat ons ook erg kwetsbaar maakt voor rentestijgingen in de euro crisis. Daarbij voegen zich de staatsgaranties voor de banksector die kunnen oplopen tot 40% van het BBP. Dit terwijl de exit van de babyboomers zich nu werkelijk begint te vertalen in stijgende pensioenuitgaven en spanningen op de arbeidsmarkt. De volgende tien jaar verwacht men dat meer dan een half miljoen werkenden hun niet voorgefinancierde pensioenen zal opvragen. Uiteindelijk is het beheer van een land een vorm van risicomanagement. Het geleidelijke begrotingstraject verlaten

en het verbreken van onze internationale engagementen, zou erg roekeloos zijn. Het zou niet neerkomen op een spelletje Russische roulette maar Belgische roulette met vijf kogels in de trommel van de revolver.

Toename van de overheidsuitgaven sinds 2007

Bron AMECO, Eurostat.2012

Ivan Van de Cloot en **Jean Hindriks** zijn verbonden aan de Hogeschool-Universiteit Brussel en de Universit  Catholique de Louvain en respectievelijk Hoofdeconoom en Senior fellow van de denktank Itinera

(1) <http://www.latribune.fr/actualites/economie/france/20101001trib000554871/pourquoi-le-deficit-a-3-du-pib-est-une-invention-100-francaise.html>

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.